

KAPellen en kruisen

nummer 81

december 2018

STICHTING Kruisen en

KAPellen in Limburg

Doe wel en zie niet om

**Stichting Kruisen en
Kapellen in Limburg**

Swalmerstraat 100
Postbus 470
6040 AL Roermond

Telefoon
(0475) 386 747

E-mail
skkl@bisdom-roermond.nl

Website
www.kruisenenkapellenlimburg.nl
www.facebook.com/kruisenenkapellen

Bank
ABN-AMRO
IBAN: NL58 ABNA 0576 2201 59
BIC: ABNANL2A

Doel

De stichting, verbonden met het
Bisdom Roermond,
is als overkoepelende organisatie sinds
1954 actief betrokken bij de zorg voor
kruisen en kapellen in Limburg.

Doelstelling is het adviseren
en stimuleren van lokale
groeperingen en particulieren.

De stichting adviseert op het
gebied van restauratie en
onderhoud, alsmede bij het oprichten
van kruisen en kapellen.

Kapellen en Kruisen

is een uitgave van de Stichting
Kruisen en Kapellen in Limburg

Redactie

Sander van Daal, Wim Clout
en Christien Dings

Donateurs

minimaal € 25,- per jaar

Abonnementen

€ 15,- per jaar

ISSN 1875-1644

provincie limburg

**HUIS VOOR
DE KUNSTEN
LIMBURG**

BISDOM ROERMOND

VAN DE VOORZITTER

Maria is van ons allemaal

Precies nageteld heb ik het niet, maar ik vermoed dat van de ruim 1500 kapellen in Limburg het merendeel toegewijd is aan Maria. Natuurlijk, er zijn ook kapellen voor andere heiligen. Maar Maria spant onbetwist de kroon.

Een interessant fenomeen in onze katholieke traditie is dat we Maria in tientallen verschillende gedaanten kennen. Ze heeft heel veel verschillende namen en ze ziet er overal een beetje anders uit. En toch is het steeds dezelfde Maria. Jezus had maar één moeder. Maar de devotie tot haar verschilt van plaats tot plaats.

Ooit heeft de Vlaming Jo Claes een boek geschreven met wel meer dan 500 verschillende benamingen en uitbeeldingen van Maria. Variërend van de bekende namen als 'Maria van Altijddurende Bijstand' en 'Onze-Lieve-Vrouw van het Heilig Hart' tot en met de meer exotische devoties als 'Onze-Lieve-Vrouw van de Buikpijn' en 'Maria met de inktpot'. Die laatste kan ik als schrijver van vele stukjes en artikelen wel waarderen.

Grappig is ook dat, hoe verschillend de afbeeldingen van Maria ook zijn, we haar altijd direct herkennen. We zullen haar niet gauw verwisselen met Barbara, Catharina of Theresia. Maria is anders, is direct herkenbaar, een vrouw uit duizenden. In veel regio's is er vaak ook één Maria die met kop schouders boven de anderen uitsteekt. Wat de Zoete Moeder

van Den Bosch voor Brabant is, dat is de Onze-Lieve-Vrouw Sterre der Zee voor Limburg. Niet dat die van Tienray, Roermond, Genooi, Leenhof of Weert minder zijn, maar die zijn vooral lokaal bekend en 'Slevrouw' – zoals ze in Maastricht zeggen – is een beetje van ons allemaal.

Daarom staat in deze laatste uitgave dit jaar van ons magazine de verering van de Sterre der Zee buiten Maastricht centraal. We ronden daarmee de serie artikelen over de Heiligdomsvaart af. Na Servaas, Lambertus en Hubertus, deze keer aandacht voor Maria. En dan niet alleen over haar plek in Maastricht, maar we kijken juist ook naar andere plaatsen, waar de Sterre der Zee zich een plek in de harten van mensen veroverd heeft. Daarnaast in dit nummer aandacht voor bijzondere evenementen rond kruisen en kapellen in Slenaken, Kerkrade, Stein, Nieuwstadt, Simpelveld, Neerbeek, Nuth en Ohé en Laak. Onze redactie lijkt Maria wel: ze verschijnt overal.

Volgend jaar starten in Limburg de herdenkingen bij gelegenheid van 75 jaar bevrijding. Veel vredeskapellen of herdenkingskruisen zijn direct aan het einde van de Tweede Wereldoorlog gelieerd. Graag horen we welke dat zijn, zodat we daar in 2019 en 2020 in ons magazine aandacht aan kunnen besteden. Kent u zo'n plek? Laat het ons gerust weten.

*Matheu Bemelmans,
voorzitter*

INHOUDSOPGAVE:

2	Van de voorzitter	22	Inzegening Franciscuskapelletje in Ohé en Laak
3	Inhoudsopgave	23	Twee kerkhoven in Slenaken en andere bezienswaardigheden
8	Sterre der Zee-kapellen in Zuid-Limburg	26	De Lieve Vrouwkes van Limburg (16)
8	Drie boomkruisen (gemeente Voerendaal) in ere hersteld	28	Gedachteniskruis mét het verhaal erbij in Wijlre
9	60-jaar Heilig Hartkapel Bosschenhuizen	28	Kruisen en kapellen van blijvende waarde in de (Limburgse) geschiedenis
10	100 - jarige H. Hart kapel in Neerbeek	29	Kruis in Cadier en Keer behangen met kruisjes en rozenkransen
12	Eeuwfeest Heilig Hartbeeld Kerkrade	30	Wegkruis Houthem gerestaureerd
14	Zorg voor het interieur	31	Aandachtsgebieden bestuursleden
17	Mariakapel te Nieuwstadt		
18	Opknappbeurt kruis Horn		
19	Nieuw veldkruis in Oud-Caberg, een geloofsgetuigenis		
20	Kruisen en Kapellen kern Nuth		

FOTO'S OMSLAG:

voorzijde: Winthagen Mariakapel, beeld Sterre der Zee, Jean Weerts (foto Sander van Daal)
achterzijde: Simpelveld, Kapel Sterre der Zee, gebrandschilderd raam H. Pieters 1955 (foto Sander van Daal)

Sterre der Zee-kapellen in Zuid-Limburg

tekst en foto's: Sander van Daal

De verering van de Maastrichtse O.L. Vrouw Sterre der Zee bereikte in het begin van de jaren vijftig een hoogtepunt door het optreden van Mgr. Lemmens, die deze Mariaverering tijdens zijn episcopaat (1932-1957) sterk bevorderde. In de jaren van 1950 tot 1955 leidde hij persoonlijke pelgrimstochten met de beeltenis door het hele bisdom Roermond. Elke parochie werd bezocht. In geheel Limburg vindt men getuigenissen van de verspreiding van de Sterre der Zee-verering in die tijd, zowel in de kerken als daarbuiten. Zeven kapellen in Zuid-Limburg, gebouwd met elk hun eigen intenties, getuigen van deze verering.

Rodeput, Simpelveld

Na het bezoek dat het genadebeeld van Maria Sterre der Zee op 27 augustus 1950 aan Simpelveld bracht werd het plan opgevat om een Mariakapel op te richten. Men wilde Maria dank brengen voor de vele zegeningen die op haar voorspraak waren ontvangen. De bouw van een kapel zou meteen de inlossing betekenen van een belofte van kapelaan Rothkrans, uit dankbaarheid voor behouden terugkeer uit het concentratiekamp Dachau. Ook wordt verteld dat de kapel werd gebouwd omdat Simpelveld in de oorlog weinig onder oorlogsgeweld te lijden had gehad.

Pastoor Gilissen nam het initiatief voor de oprichting. Bij de zoektocht naar een geschikte bouwplaats viel het oog op een stukje grond aan de Rodeput, bij prachtig natuurschoon. De bewoners van de Rodeput waren zeer ingenomen met deze keuze. De eigenaar bood de grond om niet aan. De bouw van de bakstenen kapel vond plaats onder leiding van architect J.H. v.d. Bongard uit Heerlen.

Op zondag 29 juli 1951 werd de kapel ingezegend door Mgr. Lemmens. Om half drie zette zich een grote processie in beweging, waaraan alle kerkelijke verenigingen, harmonie Sint Cecilia, de gymnas-

tiëvereniging, de Zusters van het Arme Kind Jezus, de Medische Misiezusters, de Paters van de H.H. Harten en vele geestelijken en wereldlijke autoriteiten deelnamen. De plechtigheid werd besloten met een pontificaal Marialof. In zijn toespraak riep Mgr. Lemmens de gelovigen op Maria steeds trouw te dienen, ook door een veelvuldig bezoek aan de kapel.

In de loop der jaren is O.L. Vrouw Sterre der Zee hier vereerd onder drie verschillende afbeeldingen. De eerste afbeelding uit 1951 was een opaline geschilderd door H. Pieters uit Maastricht, die in 1955 ook de vier gebrandschilderde ramen in de

kapel maakte (zie omslag achterzijde). De Sterre der Zee is afgebeeld in haar blauw-fluwelen mantel die kort daarvoor was vervaardigd naar eigen ontwerp door de zusters van het klooster Loreto in Simpelveld voor het genadebeeld in Maas-tricht. Er moet bij de vervaardiging van de opaline een technische fout gemaakt zijn, want de kleur liet na enige jaren los. Om die reden gaf pastoor Gillissen in 1960 aan de toen in Simpelveld wonende kunstenaar G. Harren de opdracht om een nieuwe Sterre der Zee-afbeelding

te maken. Hij vervaardigde een tegeltafel met rechts van Maria een groot schip en beneden golven met vissen.

De kapelstichting liet in 1987 een beeld van de Sterre der Zee maken door de firma Karl Ludwig uit München, die het 95 cm grote beeld in blauw-wit-rose kleur uit weerbestendig kunsthars vervaardigde. De voorstelling van G. Harren stond model, zoals uit de mantel van O.L. Vrouw en de vis aan haar voeten blijkt. Het beeld werd door deken H. Schnackers van Kerkrade na de

eucharistieviering bij de kapel op 23 juni 1991 ingezegend. Het tegeltafel bevindt zich sindsdien in de Simpelveldse pastorie.

Tegenwoordig hangt de oorspronkelijke opalinevoorstelling weer in de kapel. Het beeld uit 1987 werd overgebracht naar de St.-Remigiuskerk in Simpelveld, waar het is opgesteld in het torenportaal dat dagelijks geopend is om een kaarsje te kunnen opsteken. De polychromie is recent meer op het originele beeld afgestemd.

Spaubeek

Aan de Bongerd in Spaubeek staat een vierkante kapel, voorzien van een markant, met koper gedekt, uivormig dak. De bakstenen wanden zijn witgeschilderd terwijl het gewelf hemelsblauw is. Op een altaar staat een keramisch beeld van Maria met kind. De glas-in-loodramen dragen een afbeelding van de Sterre der Zee, aan wie de kapel is gewijd. In de kapel staat een altaar bestaande uit bakstenen ondersteuning en

een massief blad met een inscriptie in de vorm van een chronogram dat verwijst naar het bezoek van de Sterre der Zee aan Spaubeek in 1951. Het beeld is geen directe navolging van het Maastrichtse beeld, zoals de andere beelden in dit artikel. Niet alleen het bezoek van het genadebeeld was aanleiding voor de bouw van de kapel, ook het verdwijnen van een oudere kapel bij een wegverbreding was reden

om de nieuwe kapel op te trekken. Het ontwerp werd gemaakt door architect J. Brouwers uit Maastricht, de bouwwerkzaamheden uitgevoerd door aannemer J. Maes uit Spaubeek en kunstenaar J. Courtens vervaardigde het Mariabeeld. Mgr. Lemmens zegende de kapel in op 9 augustus 1951, na afloop van de H. Mis in de kerk van Schinnen.

Termaar, Margraten

Een zee kunnen we het niet noemen, de vijver in Termaar waar het buurtschap naar is vernoemd (mare of meer: stilstaand water), maar het doet wel denken aan de Latijnse

titel van de Sterre der Zee: Stella Maris. De kapel aan het water werd in 1962 ingewijd door pastoor Dassen en werd als vaste halteplaats gebouwd op de plaats waar tot dan toe een rustaltaar werd geplaatst voor de Sacramentsprocessie. Aanvankelijk was het de bedoeling het mergelstenen bedehuisje toe te wijden aan O.L. Vrouw van Banneux, maar omdat ook elders in Margraten een Mariakapel werd gebouwd is gekozen voor de Sterre der Zee. Tekeningen voor de kapel maakte P. Kreuwels en aannemer H. Debey leidde de werkzaamheden die door buurtbewoners en de jonkheid werden uitgevoerd. De mergelblokken werden door hen zelf gedolven in de groeve bij Sibbe. Het beeld van de Sterre der Zee, een geschenk van de familie Frijns, werd in 1979 uit de kapel gestolen en vernield

in de struiken teruggevonden. Het is hersteld door Math Wanders en staat sindsdien opgesteld achter een smeedijzeren hek.

De plannen om in het landelijke Winthagen een Mariakapel te bouwen, dateren uit april 1951. Toen bezocht het genadebeeld van de Sterre der Zee het buurtschap. Als dankbare herinnering aan dit bezoek besloten de inwoners een kapel te bouwen. Op de eerste zondag van oktober 1954, de rozenkransmaand, waren de bouwwerkzaamheden zover gevorderd dat de eerste steen kon worden gelegd door pastoor Loo van de Sint-Laurentiusparochie in Voerendaal. Het ontwerp van de kapel werd gemaakt door de Voerendaalse architect W. Pluymen. Mgr. Lemmens kwam op Hemelvaartsdag 1955

hoogstpersoonlijk om de in Kunradersteen opgetrokken kapel in te zegenen. De weersomstandigheden voorspelden niet veel goeds toen een stoet zich in processie naar Winthagen begaf. Het beeld van Onze Lieve Vrouw Sterre der Zee, een moderne weergave van het Maastrichtse genadebeeld van beeldhouwer Jean Weerts, werd megedragen door de jongemannen van Winthagen. Het beeld met een voetstuk, voorzien van een schip met ster, was een geschenk van het kerkbestuur van Voerendaal (zie omslag voorzijde). Onderweg zegende de bisschop ook nieuw opgerichte wegwakruisen in op de Kampstraat en aan Overst Voe-

rendaal. Bij de kapel aangekomen werden de bisschop, de geestelijken en de wereldlijke overheid van Voerendaal en de overige aanwezigen welkom geheten door de heer J. Ortman. Pastoor Loo refereerde aan de totstandkoming van de kapel en sprak de verwachting uit dat er nog regelmatig bidprocessies naar de kapel zouden trekken, waarna Mgr. Lemmens de inzegening van de kapel en het beeld verrichtte. Een fikse regenbui maakte een snel einde aan de indrukwekkende plechtigheid. De bui zal vooral de fancy fair hebben verstoord, die was georganiseerd ter bestrijding van de bouwkosten.

De eenvoudige, rechthoekige kapel ligt aan een pleintje midden in het buurtschap, een beschermd dorpsgezicht bij Voerendaal. Net als de buitenkant is ook het interieur uitgevoerd in Kunradersteen. In mei 2013 werd een kruisweg geplaatst, geschonken door een inwoner van Kunrade, die de staties 40 jaar eerder op een antiekmarkt had gekocht. Gezien de Franstalige onderschriften is deze kruisweg waarschijnlijk afkomstig uit Wallonië. De kapel wordt door velen bezocht voor het branden van een kaarsje en één keer per jaar wordt er het kapelfeest georganiseerd, telkens op de eerste zondag van augustus.

De kapel staat aan de drukke verkeersweg Vaesrade, op de grens van Vaesrade en de Hoensbroekse wijk Hommert, en is gebouwd in 1953 als blijvende herinnering aan het bezoek van de Sterre der Zee aan de Sint-Servatiusparochie. Dit jaartal is in smeedijzer aangebracht tegen de voorgevel van de in baksteen opgetrokken kapel. De ingang is geaccentueerd met een ruwere baksteen. Boven de sluitsteen van de boog is een kruis in de gevel aangebracht. Ook het interieur is uitgevoerd in schoon metselwerk. Het geknikte zadeldak is met pan- nen gedekt.

De ingang wordt geheel afgesloten door een ijzeren hek waarin twee gouden sterren zijn aangebracht. Zij duiden op de verering van Ma-

ria, Sterre der Zee. Dit hek is in 1987 aangebracht na meerdere vernielingen. In oktober 1986 was het al de tweede keer in korte tijd dat het Mariabeeld mikpunt werd van vandalisme. Die zomer was het ook al raak geweest. De bewoners, die de kapel onderhielden, lieten zich echter niet uit het veld slaan en vervingen ook nu het beeld weer door een nieuw exemplaar. Dat was echter wel een stuk kleiner. Mat het vernielde beeld nog ongeveer 50 centimeter, het nieuwe exemplaar had een hoogte van 15 centimeter. Het originele beeld is een meter hoog. Het Limburgs Dagblad kopte dan ook 'Mariabeeldje wordt met de week kleiner'.

De vernielingen in de jaren tachtig waren ook niet nieuw; vrijwel onmiddellijk na de inzegening door Mgr. Lemmens is het eerste, keramische beeld al stukgeslagen. Dit werd gerestaureerd en kreeg eerst een tegenwoordig staat het in het voorportaal van de parochiekerk. Dit eerste beeld werd vervangen door een soortgelijk exemplaar. Ook dit tweede beeld bleef dus niet gevrijwaard van vandalisme. In mei 1987 is dit herstelde Mariabeeld wederom in de kapel geplaatst. Na de hoogmis trok er een feestelijke stoet naar de kapel, voorafgegaan door harmonie St. Servatius en schutterij St. Martinus. Pater Chris van Deelen zegende het beeld in nadat de Vaesraadse jeugd een bloemenhulde had gebracht. Eén

van de initiatiefnemers van de kapel in de vijftiger jaren, de dan inmiddels 85-jarige Hub Kusters, onthulde een gedenkplaat die aan deze historische meidag herinnert.

In Vaesrade zijn diverse verwijzingen te vinden naar de Maastrichtse devoties. Alleen de naam van het dorp al verwijst naar Sint Servaas. Dat is niet verwonderlijk want de rijksheerlijkheid Vaesrade was een bezit van het Sint-Servaaskapittel te Maastricht. Het achtervoegsel '-rade' wijst op een bosrijke omgeving. De parochie bezit een koorkap met een geborduurde beeltenis van de Sterre der Zee, vervaardigd in het paramentenatelier van Th. Pijnappel in 's-Hertogenbosch en er is een glas-in-loodraampje met een ster, golven en een scheepje.

Hellebroek, Nuth

Op zondag 25 maart 1962 werd de devotiekapel in Hellebroek-Nuth plechtig ingezegend door pastoor Helgers tijdens een lof in de kapel. Twee jaar daarvoor had de buurtvereniging het besluit genomen om een devotiekapel ter ere van de Sterre der Zee op te richten.

Om de benodigde fl. 6.000,- bij elkaar te brengen werden acties georganiseerd. Zo werden er in de huisweide van de heer Col Colaris diverse fancy fairs gehouden. Pie, Seth en Sjeng Vrencken uit Hellebroek, alle drie ongehuwd, hebben de bouwgrond symbolisch,

via een notariële akte, voor fl. 1,00 verkocht aan de Sint-Bavoparochie in Nuth, met als voorwaarde dat Buurtvereniging Hellebroek hierop de Mariakapel kon laten bouwen en beheren. De familie Vrencken schonk tevens het beeld dat is gesneden door beeldhouwer Gerard

Hack uit Maastricht. Het ontwerp van de kapel is van metselaar Sjaak Vankan uit Nuth, die samen met

't Rooth

In de zomer van 1969 namen inwoners van 't Rooth het initiatief tot de bouw van een kapel. Zij noemden zich "de Vriendenkring 't Rooth". Als architect werd Sef Spronck uit Cadier en Keer gevraagd. Om de financiering rond te krijgen werden kien- en dansavonden georganiseerd en steunkaarten verkocht. Deze activiteiten brachten 456 gulden op. Na onenigheid binnen het bestuur van de Vriendenkring kwam er een nieuw bestuur. Besloten werd de kapel te wijden aan O.L.Vrouw Sterre der Zee. In het atelier van Sint Joris te Beesel werd door Fr. Lommen een replica gemaakt van het beeld uit het bisschoppelijk paleis in Roermond. Het glas-in-loodraam waarop Sint Hubertus met de jagers staat afgebeeld is "om niet" vervaardigd door glazenier Felix uit Maastricht. Een deel van de kapel is gebouwd van het afbraakmateriaal van het gesloopte "Hiëregood". De grond, waarop de kapel gebouwd is, werd reeds in 1928 beschikbaar gesteld door landbouwer Jan Diederen. Vanwege diens overlijden, ging de bouw toen niet door.

zijn opperknecht Jueb Muijens ook verantwoordelijk was voor de bouw. De kapel ligt op een verhoging langs de weg in de bebouwde kom van Hellebroek, in een ruime groenvoorziening. Ervoor liggen een brede stoep met bloembakken, brede trappen en een bordes. De rondboog-ingang en de licht gebogen gevelrand worden geaccentueerd door ruw gekapte blokken Kunradersteen. Het ijzeren hekwerk waarmee de kapel gesloten kan worden is versierd door witte vissen in het water en een ster in elke deur, verwijzend naar de Sterre der Zee. Het interieur is uitgevoerd in schoon metselwerk. In de achterwand zijn drie nissen aangebracht. Voor de middelste, op een gemetseld altaar, staat het Mariabeeld.

De kapel werd in 1970 gebouwd. De eerste steenlegging werd verricht door pater Coolen - de enige priesterzoon van 't Rooth - en pastoor Wolfs van de parochie Cadier en Keer. Op zaterdag 15 augustus 1970 trok Mgr. E. Beel, hulpbisschop van Roermond, in een stoet naar de kapel, voorafgegaan door ruiters uit Cadier en Keer, de schutterij van Margraten, de Lentebloempjes, de

harmonie uit Bemelen, het bestuur van de Vriendenkring, de Suisse, bruidjes en zijn gevolg. Tijdens de eucharistieviering vond de inwijding van de kapel plaats en de zegening van het beeld O.L. Vrouw Sterre der Zee. Het kerkelijk zangkoor Jubilate Deo en de Lentebloempjes luisterden de plechtigheid muzikaal op. Op 15 augustus 1995 werd de kapel na een eucharistieviering, opgedragen ter herdenking van de inwijding 25 jaar eerder, overgedragen aan de Stichting Kruisen en Kapellen van de gemeente Margraten.

Geraadpleegde bronnen:

- *Gazet van Limburg* 17 en 20 mei 1955
- LD 8-10-1986, 2-5-1987 en 4-5-1987
- www.kerkgebouwen-in-limburg.nl
- http://www.hellebroek.nl/histo_kapel.php
- Vera Hamers, 't Kapelke... Kapellen langs velden en wegen in Zuid-Limburg, Leiden/Eindhoven 1999.
- *Historische kring Cadier en Keer*

Drie boomkruisen (gemeente Voerendaal)

door Chris Willems in ere hersteld

door Wim Clout / foto's Chris Willems

“Ze zullen opzien naar Hem die ze hebben doorstoken”

Je wandelt mijmerend door de natuur, van alles aan lief en leed met je meesjouwend.
Plots valt je blik op een hoog in een boom bevestigd kruis.

Je richt je op, Het richt je op.

Je moet aan het gedichtje van Guido Gezelle denken:

**“Wil in uw huis
aan Christus' Kruis
de plaats van ere geven
en menig kruis
wordt uit uw huis
door Christus' Kruis verdreven”**

IJverig, zoals van hem gewend, heeft Chris Willems op 26 april jl. weer enkele boomkruisen in ere hersteld.

2010 boomkruis Winthagen

2018 boomkruis Winthagen

In Winthagen, bijvoorbeeld. Het kruisje is hier jaren geleden hoog aan een eikenboom geplaatst door een inwoner van dit buurtschap. In 2012 is het door Sjef Bemelmans uit Ubachsberg voorzien van een nieuw corpus. Tja, iemand nam er kennelijk aanstoot aan en heeft het in de winter van 2017-2018 vernield.

Of hier in Retersbeek aan de Retersbekerweg. Een eenvoudig kruisje aan een grote eikenboom, geplaatst door wie? waarom? ... het is onbekend; maar dat mag... en laat het ook maar zo...

2013 boomkruis Retersbeek

2018 boomkruis Retersbeek

En dan ook nog in Weustenrade aan de Esschenweg/Oliemolenstraat. Hier hing al jaren een eenvoudig kruisje. In 2015 bleek het verdwenen en Chris maakte een nieuw en plaatste het terug op het oorspronkelijke plekje aan de eikenboom. In de winter van 2017-2018 is ook dat kruisje helaas weer vernield. Toen hij dat op zijn rondgang bemerkte, heeft Chris voor een nieuw kruis gezorgd. “Want”, zo redeneert Chris: “je moet bij verdwijning direct zorgen dat er een nieuw exemplaar geplaatst wordt!” “Overigens ... dit kruis hangt eigenlijk op gemeente grond van de gemeente Heerlen”. (... wat zou Chris willen zeggen met die laatste opmerking...?)

2015 boomkruis Weustenrade

2018 boomkruis Weustenrade

Dank-je-wel, Chris. We zullen blijven opzien naar Hem die werd doorstoken; het was om onzentwil.

60-jaar Heilig Hartkapel Bosschenhuizen

foto's exterieur kapel en H. Mis Germaine Pijls-Ortmans
foto interieur Sander van Daal

In de zomer van 1921 of 1922 werd er in Bosschenhuizen door de jonkheid een weidefeest georganiseerd. Dit feest was een klinkend succes en leverde een mooi batig saldo op. Na wat overleg heen en weer, besloot men tot het bouwen van een kapel die toegewijd zou worden aan het H. Hart, een devotie die in die dagen grote belangstelling genoot. Was het besluit eensgezind genomen, de uitvoering bleek niet helemaal zonder kleerscheuren te verlopen. Zoals ook reeds in die dagen in kleine gemeenschappen gebeurde, is het maken van plannen gemakkelijker dan ze in daden om te zetten. Ondanks alles kwam de kapel in 1923 gereed en wilde men een plechtige inzegening die gepaard zou gaan met een feestelijke processie vanuit Simpelveld. Gelet op de omstandigheden kwam pastoor Brewers op een zondagmiddag vanuit Simpelveld met een superplie en stola over de arm en zegende de kapel op een eenvoudige wijze in.

Omdat deze kapel gebouwd was op een voormalige waterput, deden zich nogal wat vochtproblemen voor, wat leidde tot voortdurende onderhoudswerkzaamheden. Bovendien werd de kapel na de oorlog een sta-in-de-weg. Naar aanleiding daarvan, kwam de inmiddels opgerichte buurtvereniging ertoe om in medio de jaren vijftig een besluit te nemen tot het bouwen van nieuwe kapel. In 1958 werd de oude kapel afgebroken en op een driehoekig stuk grond in het hart van het buurtschap, door bewoners „De Leng” genaamd, een nieuwe gebouwd. Architect A. Breninkmeijer uit Heerlen maakte een ontwerp en de kosten

werden geraamd op 4.000 gulden. Zijn initialen zijn aangebracht op een steen aan de achterzijde van de kapel. De toenmalige bewoners van Bosschenhuizen droegen naar vermogen bij en daarnaast startte men acties om de nodige fondsen te verwerven. De bouwgrond, voor het grootste gedeelte eigendom van de familie Haembuckers en voor de rest van de gemeente werd door beide partijen kosteloos afgestaan. Van de geestelijkheid, pastoor Gillissen en de kapelaans Rothkrans en Quaedvlieg, was het vooral kapelaan Rothkrans die zich voor deze bouw heeft ingezet.

Men wilde deze in Kunradersteen opgetrokken kapel graag door de bisschop laten inzegenen maar aangezien de bisschopszetel op dat moment vacant was, heeft het tot 5 april 1959 geduurd tot deze wens door Mgr. Moors vervuld werd. Overigens heeft de bisschop op die dag ook de hulpkerk van de Huls geconsacreerd. Deze plechtigheid werd

door vele parochianen en tal van hoogwaardigheidsbekleders bijgewoond. Bij deze gelegenheid sprak de bisschop de woorden: “Dit is de eerste kapel die ik mag inzegenen en het verheugt mij te zien, dat zij is toegewijd aan het H. Hart van Jezus, de bron van alle genade en het symbool van de liefde. Mogen de inwoners van Simpelveld vaak deze mooie kapel bezoeken”. Tot op de dag van vandaag is deze wens in vervulling gegaan. De devotie heeft in de loop der jaren wel enige verandering ondergaan maar zij is er nog steeds. De kapel wordt omschreven als een gebedshuis, waar velen naar toe gaan, uit dankbaarheid of uit devotie, voor hulp of tussenkomst, voor innerlijke rust of bemoediging.

Vanaf 1983 worden om de vijf jaar ‘Kapelfeesten’ georganiseerd om dit gebedshuis levend te houden maar ook om de nodige fondsen te verwerven om het materiële onderhoud te kunnen waarborgen. Dit jaar bestaat de huidige kapel 60 jaar en is herdacht dat er al 90 jaar een kapel in Bosschenhuizen is toegewijd aan het H. Hart. Op 12 augustus werd een H. Mis in de openlucht opgedragen door pastoor René Pisters. Na de H. Mis volgde het Frühschoppen, een gezellig samenzijn rond de kapel met live muziek en rad van avontuur.

100 - jarige H. Hart kapel in Neerbeek

door Jean Slijpen

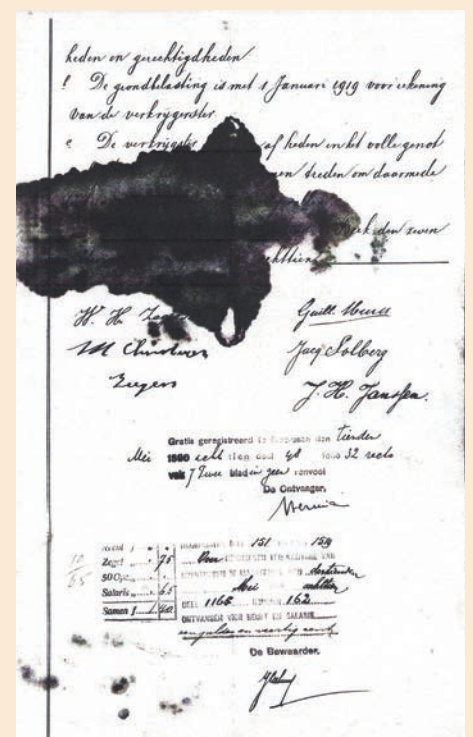
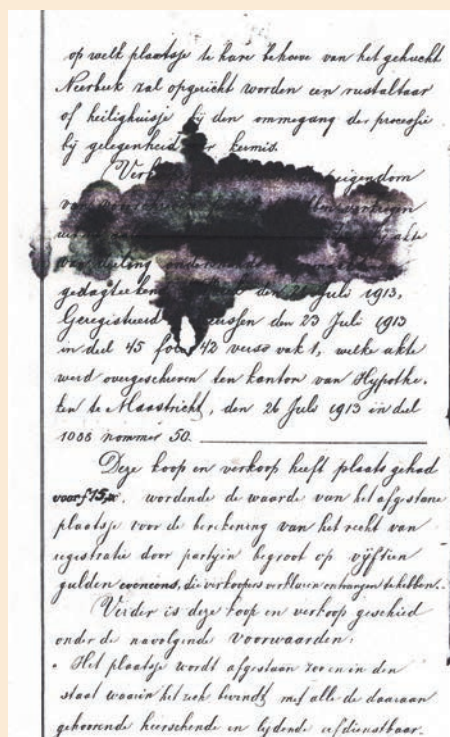
Op de hoek Fattenbergstraat/ Spaubekerstraat te Neerbeek staat al honderd jaar een fraaie H. Hartkapel. Deze kapel werd in 1918 gesticht door de Jonkheid van Neerbeek; dit blijkt ook uit een akte van grondoverdracht waarin de familie Zegers de grond vrijwel "om niet" heeft afgestaan.

De reden voor de bouw was het creëren van een rustaltaar of heilighuis-

je ten behoeve van de ommeegang der Sacramentsprocessie, die vanuit de Sint-Martinuskerk te Beek, via de Rijksweg (thans Prins Mauritslaan) en het gietijzeren wegkruis bij smid Jansen (hoek Haardboomstraat) het gehucht Neerbeek aandeed.

Op de plek van de huidige kapel stond voor 1918 een eikenhouten kruis met een wit gebakken corpus in de heg. Dit staat ook vermeld op

een kaart van Landmeters Archief Hoppers (1840-1980) te Beek, en wel in de jaren 1862, 1865 en 1866. Bij dit kruis werd toendertijd aan een opgezet houten rustaltaar een bidstonde gehouden waarna men via de Dorpstraat en de Oude Pastorie weer richting Sint-Martinuskerk trok. In 1933 trok de eerste eigen Neerbeekse processie vanuit de Sint-Callistuskerk. Bij de bouw van

de kapel kreeg de heer G.X.M. Starmans het kruis van de “bouwers” in bewaring. In 1982 heeft hij het aan toenmalig pastoor Bindels toevertrouwd die het als kerkschat registreerde en op de pastorie bewaarde.

De kapel is gebouwd in neogotische stijl, in baksteen opgetrokken met enige ornamenten van natuursteen. De nok wordt gesierd met een aan de achterzijde rijk gedecoreerd smeedijzeren kruisje. Het interieur bevat een stenen altaar met daarop een gepolychromeerd gipsen H. Hartbeeld.

Dit is echter niet het oorspronkelijke beeld, dat werd namelijk in 1982 gestolen waarna een buurtbewoonster een nieuw H. Hart beeld schonk. Ook dit beeld werd geroofd door het dievengilde. Vervolgens sierde een modern beeld van de bekende, uit

Ulestraten afkomstige, kunstenaar Gène Eggen het altaar. Dit beeld is later, uit angst dat het gestolen zou worden, weer vervangen door een traditioneel uitgevoerd beeld. Het beeld van kunstenaar Eggen is destijds naar de Sint-Callistuskerk verhuisd.

De eerste initiatieven voor de restauratie van de kapel dateren uit 2010. Buurtvereniging “t Kepèlke” had het nodige voorbereidend werk verricht; maar een goed gedocumenteerde aanvraag voorzien van begroting en offertes kon de gemeente Beek echter niet tot een financiële bijdrage overhalen. Omdat het benodigde bedrag meer dan tien mille bedroeg stierf het initiatief een stille dood.

Bestuur en leden van 't Kepèlke bleven echter zoeken naar mogelijkheden. Uiteindelijk, na jaren, vele enthousiasmerende gesprekken, lobbywerk, etc., leverde dat een uitgebreid plan van aanpak op. Nu werd het wel gedragen door gemeente, sponsoren, dorpsgenoten en vele vrijwilligers, waaronder de werkgroep Wegkruisen van IVN Spaubeek – Beek. Nadat de benodigde gelden door sponsoren waren bijeengebracht kon de buurtvereniging eind 2017 met een uitgebreide renovatie starten, waarbij het dak, interieur, hekwerk, de vloer en omgeving grondig zijn aangepakt. Met vereende krachten is het kepèlke weer in een onberispelijke staat gebracht.

De wand achter het altaar is verrijkt met twee engelen die door de 80 – jarige Pater Van Kampen zijn geschilderd. Het gipsen H. Hart beeld dat in te slechte toestand verkeerde om nog jaren in de buitenlucht dienst te doen werd vervangen door een fraai exemplaar dat door een van de buurtgenoten werd geschonken.

Op zondag 10 juni jl. is de geres- taureerde kapel weer in gebruik- genomen en voorafgaand aan de H. Mis, ingezegend door pastoor M. Kenis. Onder een stralend zon- netje en muzikale begeleiding van muziekkorps Sint Callistus en het Gemengd Koor Neerbeek werd de 100-jarige H. Hartkapel weer als vanouds “vereerd” door de in grote getale aanwezige Neerbeekse ge- meenschap. Tijdens de H. Mis lieten ook de kersverse communicantjes hun muzikale talent niet onbetuigd. Kortom een mooi samenzijn met de 100-jarige kapel in de hoofdrol.

*Geraadpleegde bronnen:
Buurtvereniging 't Kepelke
De serie “Wat Baek ós bud”, deel 11
't Kapelke, van Vera Hamers*

*Foto's:
Wim Heuser, Rob Drummen,
Stichting Veldkruus*

Eeuwfeest Heilig Hartbeeld Kerkrade

tekst: Toon Janssen / foto's: Wim Kraemer

Op zondag 15 september werd, onder grote belangstelling, het eeuwfeest gevierd van de plaatsing van het Heilig Hartbeeld op de Markt in Kerkrade.

Samen met de priesters en acolythen trokken afvaardigingen van een groot aantal Kerkradse verenigingen in processie van de Lambertuskerk naar "Hinger Herjods Ruk".

Het eeuwfeest werd gevierd met een Heilige Mis bij het beeld, gecelebreerd door deken S. Nevelstein in concelebratie met diverse priesters. De opluistering vond plaats door het Kerkelijk Zangkoor St. Caecilia, mede in samenzang met de aanwezige kerkradenaren.

Burgemeester Jos Som opende met een toespraak waarbij hij inging op de plaats waar het beeld ongeveer één jaar geleden is geplaatst,

namelijk midden in het hart van Kerkrade. Met Pinksteren 2017 werd het beeld op die nieuwe plaats ingezegend. Hij deed het voorstel om "zoiets" regelmatig te organiseren. De parochie heeft daar wel oren naar en zal bezien hoe jaarlijks een viering rond de feestdag van de H. Lambertus kan worden verzorgd.

Deken Nevelstein bepleitte tijdens zijn preek, deels in het dialect, voor een elkaar weer ontmoeten, elkaar

weer helpen en elkaar weer ondersteunen, waarbij hij uiteraard inging op de rol en betekenis van het Heilig Hartbeeld. "Het beeld heeft nog altijd een impact op het leven van de gemeenschap en daar zijn we heel blij mee", aldus de deken. Weliswaar hebben velen Gods Kerk hun rug toegekeerd, Jezus zal echter als Levende Heer mensen nooit de rug toekeren en er altijd voor hen zijn. Na afloop van de heilige Mis feliciteerde emeritus-vicaris André Franssen, als vertegenwoordiger van het bisdom Roermond, de gemeenschap van Kerkrade met dit eeuwfeest. "Deze honderdste verjaardag is warempel niet zomaar iets, al lopen we soms ook nogal onverschillig langs het beeld", aldus de vicaris.

De organisatie was in handen van de Schuttersbroederschap Sint Sebastianus, en met name van keizer Bert van de Weijer. Hij dankte tegen het einde van de plechtigheid alle deelnemende verenigingen en alle aanwezigen voor hun inbreng, hun medewerking en voor hun aanwezigheid. Hij nodigde hen uit voor

een nazit op de terrassen van de aangrenzende restaurants. Hiervan werd uitgebreid gebruik gemaakt waarbij Harmonie Sint Gregorius Haanrade voor de muzikale omlijsting zorgde.

In de volksmond wordt het beeld aangeduid als "Hinger Herjods Ruk", in het Nederlands "Achter Gods Rug".

Deze aanduiding betreft echter niet de naam van het beeld zelf. De naam verwijst naar het straatje en de woningen welke zich bevonden achter het pleintje waarop het beeld werd geplaatst. De intronisatie van het H. Hartbeeld vond plaats op 8 september 1918 tijdens "grootsche kerkelijke en wereldlijke plechtigheden", aldus een weekblad/krant uit die periode.

Het beeld is vervaardigd in de kunstwerkplaatsen van architect Pierre Cuypers te Roermond en is sinds de plaatsing in 1918 eigendom van de Parochie H. Lambertus Kerkrade.

Sinds 1918 staat dit beeld van Jezus op de Markt in Kerkrade.

Alles om Hem heen is veranderd. De gebouwen, de straten, de winkels, horecazaken en wij mensen zelf eveneens. Hem gaat het niet zozeer over toen en nu, goed en slecht, mooi of lelijk, het gaat over het leven zelf. Jezus opent Zijn armen voor de mensen van Kerkrade, voor ALLE mensen van Kerkrade.

Een eeuw geleden kwamen duizenden mensen bijeen bij de inzegening van het beeld en nu zijn het er misschien een paar honderd. Geen probleem! Toen bestond een totaal andere samenleving en een stevige sociale druk. Was je weggebleven dan zou alles en iedereen gevraagd hebben: 'Waar was JIJ?' Er werd op je gerekend en je werd ter verantwoording geroepen.

Nu is het soms omgekeerd: 'Was jij daar ook? Leg eens uit!' Wij zijn blij met ieder mens die er zal zijn maar ook degenen die er niet kunnen of willen zijn: Jezus immers blijft zijn armen en vooral Zijn hart openen voor ALLE mensen van Kerkrade. Hoe zouden wij iets anders kunnen en mogen doen.

Deken S. Nevelstein

Bij toegankelijke kapellen moet niet alleen voor de buitenkant worden gezorgd, maar ook voor de binnenkant. Hier kan heel veel over gezegd en geschreven worden. We komen in een interieur vaak heel veel verschillende elementen, materialen en afwerkingen tegen, met elk hun eigen problemen. Binnen de ruimte van dit artikel wordt kort ingegaan op enkele hoofdzaken van het interieur. Er wordt stilgestaan bij vloeren, wanden en plafonds en (heel beperkt) interieurstukken. Eerst komt echter het grootste vraagstuk aan de orde: de bestrijding van vocht.

Vocht

Een kapel ziet er vaak uit als een (mooi en sfeervol) huisje, maar dat is het niet. Fysiek gezien woont er namelijk niemand in. Daarom wordt het interieur nooit of slechts bij uitzondering verwarmd. Luchten is vaak alleen mogelijk als de beheerder aanwezig is. Er zijn ook kapellen die als het ware permanent worden gelucht, omdat ze gedeeltelijk open zijn. Dit betekent dat wind, mist en soms ook regen kunnen binnendringen. De binnentemperatuur kan sterk uiteenlopen. Kortom, het binnenklimaat in een kapel is moeilijk te beheersen.

Aantasting door vocht

Hierdoor ontstaan vooral problemen met vocht. Die kunnen van velerlei aard zijn en vele onaangename gevolgen hebben. Door condensatie (als relatief warme lucht in aanraking komt met koude oppervlakken) slaat vocht neer op ramen, muren, vloeren en objecten van steen, ijzer en hout. Hierdoor kunnen deze gaan schimmelen, rotten of roesten. Textiel wordt muf en gipsen beelden worden aangetast. Als muren langdurig vochtig zijn, zal pleisterwerk loslaten. De combinatie van vocht en zomerse warmte trekt ongedierte aan (waaronder houtborende insecten) en stimuleert

de groei van schimmels. Door grote temperatuurschommelingen gaan houten onderdelen extra 'werken', wat hun levensduur niet ten goede komt.

Je kunt vochtproblemen op diverse manieren aanpakken. Het is uiteraard het beste om de oorzaken (zo veel mogelijk) weg te nemen. Dit betekent bijvoorbeeld dakbedekkingen tijdig repareren, goten regelmatig schoonmaken, open wanden afschermen met glas. Het behandelen van muren tegen doorslaand en optrekkend vocht vereist de nodige voorzichtigheid. Door gebruik van verkeerde middelen of ondeskundige verwerking is de remedie heel vaak erger dan de kwaal gebleken. Hetzelfde geldt voor het waterdicht maken van vloeren. Win tijdig deskundig advies in.

Ten tweede kun je vocht zo veel mogelijk verdrijven. Een goedkope en effectieve manier is goed ventileren. Hierdoor krijgt water beter gelegenheid te verdampen en wordt waterdamp afgevoerd. Door de ruimte te verwarmen wordt dit proces versneld. Verwarmen heeft natuurlijk alleen zin in gesloten interieurs. Daar kunnen eventueel ook zogeheten vochtvreter worden ingezet. Hoewel met deze maatregelen alleen de symptomen worden bestreden, kun-

MonumentenWachtLimburg

nen ze ervoor zorgen dat de situatie beheersbaar blijft.

De derde optie is accepteren dat een kapel in enige mate vochtig is. In sommige situaties, met name bij steenachtige, halfopen bouwwerken, is dat reëel. Dit betekent bijvoorbeeld dat je er geen gipsen beelden moet neerzetten en dat de wanden regelmatig moeten worden gesausd. De keuze van de aanpak is vanzelfsprekend sterk afhankelijk van het gebruiksdoel van de kapel.

Vloeren

Vloeren zijn vaak voorzien van tegels, gebakken stenen of natuursteen. Gebruikssporen (slijtage van het oppervlak, hier en daar een barst) zijn acceptabel en kunnen de vloer zelfs meer karakter geven. Bij ernstige verzakkingen en losraken van elementen is herstelwerk nodig. Probeer zo goed mogelijk aan te sluiten bij de bestaande materialen. Breng elementen niet klemmend aan en gebruik geen sterk uithardende (voeg)mortels; ook een stenen vloer moet een beetje kunnen werken. Bij halfopen kapellen kan de vloer het best licht naar buiten afwateren. Onder houten vloeren moet goede ventilatie mogelijk zijn.

Gebrek aan aandacht

Loskomende afwerklaag

Wanden

Muren van schoon metselwerk leveren doorgaans geen problemen op, bepleisterde wanden daarentegen wel. Meestal heeft dit te maken met vocht, al dan niet in combinatie met uitbloeiende zouten. Doorslaand vocht is in veel gevallen te wijten aan slecht voegwerk aan de buitenzijde en scheuren in de muur. Optrekkend vocht wordt veroorzaakt doordat regenwater of grondwater ter hoogte van het maaiveld of dieper in het enigszins poreuze metselwerk trekt. Door capillaire werking trekt het water omhoog, waarna het uit de muur verdampt. Hierbij kunnen aan het muuroppervlak zouten achterblijven. De witte of

grijsachtige kringen en randen van korrelig materiaal zijn doorgaans met een droge borstel gemakkelijk te verwijderen. Ernstiger is dat bij permanente aanwezigheid van vocht in de muur het pleisterwerk vaak loslaat.

Opnieuw pleisteren heeft alleen zin als de oorzaken van vochtoverlast zijn verholpen en de muren voldoende droog zijn geworden. Dit laatste kan twee à drie jaar duren. Er zijn diverse soorten pleisters op de markt en het is belangrijk een voor de omstandigheden geschikte keuze te maken. Problemen ontstaan onder meer doordat pleistersystemen niet zorgvuldig en volgens de voorschriften zijn aangebracht, of door het naderhand aanbrengen van een verkeerde afwerking, zoals een afsluitende verflaag. Hoewel sommige producenten je anders willen doen geloven, kun je een vochtige muur niet droog krijgen door er een zogenaamde dampdichte pleisterlaag op aan te brengen, meestal werkt het averechts.

Soms zijn vochtige muren afgeschermd door beplating (op regels), tegels of een lambrisering. Dergelijke vormen van symptoombestrijding zijn sterk af te raden. Ze verergeren slechts de problemen, omdat het vocht hierdoor moeilijker kan uitdampen.

Loskomende pleisterlaag

Plafonds

De plafonds van kapellen kunnen uit vele materialen bestaan. Zo lang lekkages uitblijven, doen zich meestal geen ernstige problemen voor. Houten constructies moeten regelmatig worden gecontroleerd op aantasting door houtborende insecten. Ook de oplegging van balken in mogelijk vochtige muren vraagt aandacht. Door met een priem of ander puntig voorwerp in het hout te prikken valt snel te constateren of dit zacht en mogelijk zelfs rot is. Actie is dan zeker gewenst.

Interieurstukken

In kapellen kom je vaak dezelfde interieurelementen tegen, maar in de uitvoering zijn grote verschillen. Interessante objecten zijn onder meer altaren, offerblokken, wijwatervaten, beelden(groepen), kandelaars, schilderijen, meubels, gedenksteden, plaquettes, ornamenten, glas-in-loodvensters, verlichtingsobjecten en traliewerk. Het is nuttig om alle interieurstukken en hun toestand bijvoorbeeld jaarlijks te inventariseren, eventueel met gebruikmaking van digitale foto's. Na verloop van tijd blijkt dan of de onderhoudstoestand niet achteruit gaat (en of de verzameling nog compleet is).

Naarmate interieurstukken een grotere waarde vertegenwoordigen (denk onder meer aan oude heiligenbeelden, kandelaars, houtsnijwerk, schilderijen en dergelijke)

moeten ze beter beveiligd zijn. Dit kan onder meer door een goede bevestiging, afsluiting van de toegang en sociale controle. Een alternatief kan zijn het origineel elders onder te brengen, bijvoorbeeld in een streekmuseum, en een veel minder waardevolle replica in de kapel te plaatsen.

Interieur in het klein

Tips

- Inspecteer met enige regelmaat of zich nieuwe vochtproblemen voordoen en of het klimaat in de kapel onder controle is. Monumentenwacht Limburg kan desgewenst met u meekijken.
- Tref maatregelen om vochtproblemen te verhelpen dan wel te beheersen. Als dit niet haalbaar is, moet de keuze van materialen, constructies en afwerkingen voor het interieur worden afgestemd op een vochtig binnenklimaat.
- Maak de binnenzijde van een kapel en eventueel aanwezig losse interieuronderdelen regelmatig voorzichtig schoon. Vermijd daarbij agressieve methoden (b.v. schuren) en (chemische) middelen. Een zachte borstel of vochtige doek zijn meestal ruim voldoende.
- Maak eventueel aanwezig gebrandschilderd glas en/of glas-in-loodramen aan beide zijden regelmatig voorzichtig schoon.

Mariakapel te Nieuwstadt

tekst: Lei Peeters / foto's: Frans Kruijen

Op het adres Millenerpoort 17 in Nieuwstadt is een prachtige Mariakapel gelegen. Deze kapel is omstreeks 1860 door Franciscus Kruijen en zijn echtgenote Justina Beusmans gebouwd en wordt nog steeds, van vader op zoon, door de familie onderhouden. In de vijftiger jaren van de vorige eeuw heeft een interne verbouwing van de kapel door de familie plaatsgevonden.

Zo'n dertig jaar geleden werd er door de familie een opdracht aan het plaatselijke aannemersbedrijf, gebroeders Meuwissen, gegeven om een totaal nieuw plafond aan te brengen. Inmiddels is het plafond door allerlei weersinvloeden aangetast. Er heeft onlangs, in juni 2018, enige reparatie van het stucwerk plaatsgevonden. Echter, er zal binnen afzienbare tijd een uitgebreidere renovatie van het plafond moeten plaatsvinden. Doordat het regenwater vanaf het trottoir naar de ingang van de kapel afliet werden de muren van de kapel vochtig en trok vocht ook omhoog. Het stucwerk vertoont scheurvorming. Gelukkig zien de buitenmuren er nog goed uit, ondanks enige lichte scheuren als gevolg van de aardbeving in 1992.

In 2013 zijn enige restauraties uitgevoerd na overleg met de Stichting Kruisen en Kapellen en de Monumentenwacht. Onder andere zijn nieuwe afwerklijsten aan de onderzijde van het dak aangebracht en is er in de binnenzijde, boven de ingang een nieuwe verbindingsbalk aangebracht. Daarnaast werd een nieuw altaarblad geplaatst omdat het oude door brand van het altaarkleed (baldadigheid van jeugd) was aangetast. Zo is er ook een aantal jaren geleden één helft van het smeedijzeren toegangspoortje, waaraan een offerblok bevestigd was, gestolen. Ook dit is weer op een gepaste wijze hersteld, c.q. vervangen. Verder werd het originele Mariabeeld ook eerder ontvreemd.

Van gemeentewege (Echt-Susteren) werd in juli 2018 het trottoir voor de ingang van de kapel gekanteld. Dit maakt dat het regenwater dat nu op het trottoir valt, direct wordt afgevoerd naar de weg en zo de riolering in gaat. De kapel blijft zodoende droog zodat het stucwerk geen vochtschade meer zal ondervinden.

Boven de ingang van de Kapel staat in sierletters de tekst:
***Langs deze straat verzet geen voet of zeg:
Maria wees gegroet.***

Vele mensen geven uiting aan de Maria-devotie door het laten branden van kaarsen en het plaatsen van bloemen etc. De kapel is dag en nacht voor iedereen toegankelijk. Jaarlijks vindt in juni de Sacramentsprocessie plaats, waarbij de kapel als rustaltaar dienst doet en de hele processieroute prachtig versierd wordt door de gezamenlijke buurten.

Opknappbeurt kruis Horn

tekst en foto's: Christien Dings

Jan Graef schuurt het verweerde hout van het wegkruis op

Op maandag 27 augustus werd het kruis aan de rotonde Beegderweg/Rijksweg van de plek gehaald door de broers Sef en Jan Graef. Het houten kruis was na 11 jaar aan een grondige opknappbeurt toe.

(In juni 2007 werd dit wegkruis op het grasveld bij de rotonde geplaatst door de heemkundevereniging en ingezegend door SKKL- bestuurslid pastor Wim Clout)

De weersinvloeden hadden in de tussentijd duidelijke sporen achter gelaten op het hout. Het kruis werd in 2007 door Rinus Graef gemaakt van Iroko hout. *(Iroko is een houtsoort afkomstig van *Milicia excelsa* (syn. *Chlorophora excelsa*) en *Milicia regia* (syn. *Chlorophora regia*) (familie *Moraceae*), beide voorkomend in het Afrikaanse regenwoud. Het is een duurzame goudbruine houtsoort die gebruikt kan worden voor buitenschrijnwerk maar ook voor trappen, meubels en parket).* Deze houtsoort is erg kalkhoudend waardoor vernislagen minder hechten en het hout in het zonlicht verbleekt.

In de garage bij Jan thuis werd het hout opnieuw opgeschuurd en van een nieuwe vernislaag voorzien. Nadat het een tijd goed had kunnen drogen was het kruis op dinsdag 4 september weer klaar voor transport terug naar de rotonde.

Met hulp van broer Sef werd het zware kruis terug geplaatst en op de sokkel weer stevig bevestigd.

Nu staat het weer te glanzen in het najaarszonnetje en is dit mooie stukje religieus erfgoed, dankzij de inzet van de broers Sef, Jan en Rinus Graef, de komende vijf jaar weer bestand tegen alle weersinvloeden.

Het kruis staat als rustpunt op een drukke rotonde. Niet voor niets werd in 2007 de volgende tekst op de sokkel gezet;

**Hiej sjeit ein echt kruuts
gewuën van hout
es teike van leef en leid
ter besjerming van eederein
dae hiej naeve geit**

De broers Rinus (links) en Jan Graef zorgen voor de mooie afwerking van het gerestaureerde kruis aan de rotonde Rijksweg-Beegderweg.

Nieuw veldkruis in Oud-Caberg, een geloofsgetuigenis

tekst: Chris Willems en Wim Clout / foto's: Chris Willems

Aan de Akenweg in de Maastrichtse wijk Oud-Caberg is deze zomer een nieuw veldkruis opgericht. Nieuw, want het is gesmeed door “ons aller” Wiel Erven en voorzien van een corpus dat is geschonken door Hay van Boekhold.

Op 17 augustus jl. trok aldaar de Onze Lieve Vrouw Tenhemelopneming-processie naar de Mariakapel en onderweg werd het nieuwe kruis ingezegend door pastoor Schols. Zo'n 60 mensen trokken zingend en biddend mee.

Het opschrift houdt je als passant wel even bezig. Twee zinnen slechts. Die tweede, daar zal iedereen misschien wel mee kunnen instemmen: “na de dood kan niks meer je deren” ... Maar die eerste, die doet er echt toe, want die geeft een heel bijzondere wending aan die tweede!

***“bedaank veur 't leve
door Eur leefde gegeve:
nao d'n doed
kin niks mie koed”***

Kruisen en Kapellen kern Nuth leidt waarachtig geen sluimerend bestaan en vernieuwt twee kruisen te Nuth

door Jan Janssen, secretaris Werkgroep Kruisen en Kapellen kern Nuth

Op 17 augustus en 14 september 2018 heeft de Werkgroep twee kruisen te Nuth vernieuwd en plechtig laten inzegenen.

Op 17 augustus betreft dat het kruis bij Huize De Dael. Het is zo'n typische Zuid-Limburgse bouw: baksteen met "speklagen" van mergel. Het ligt bij Nuth, ingeklemd tussen de spoorlijn Sittard-Heerlen en de A76....en nu al helemaal in het gedrang door de aanleg van de megarotonde die de aansluiting van de nieuwe autowegen moet vormen. Er hing al sinds 1948 een gevelkruis. Dat is nu vervangen door een nieuw.

Het overleg met de heer en mevrouw Pieters, de huidige bewoners en eigenaren verliep positief. Mede daardoor hangt er nu een prachtig nieuw kruis, dat is vervaardigd door de ervaren en kundige heer J. Collaris. Samen met ongeveer 40 belangstellenden trokken we in een bidprocessie naar De Dael. We zongen enige Marialiederen en pastoor J. Geilen van Nuth zegende het gevelkruis. Onze voorzitter, de heer Math van Sprakelaar, vertelde iets over de historie van dit kruis en benadrukte de goede gesprekken met de bewoners en eigenaren. En zo nodigt het nieuwe prachtige kruis wandelaars uit tot een gebed en bezinningsmomentje, ondanks het langsrazende verkeer over de A76 en alle toe- en afvoerwegen.

.... En nog geen maand later, op 14 september trokken nog eens 50 belangstellenden al biddend van de kapel in het buurtschap Hellebroek naar de Pingerweg in Nuth om daar een nieuw gevelkruis te laten inzegenen door pastoor Geilen. Want ook hier hangt sinds kort een nieuw gevelkruis, eveneens vervaardigd door meester-timmerman J. Collaris. Het oude kruisje viel niet zo in de smaak bij de werkgroep. Gesprekken van onze voorzitter met de heer en mevrouw Smolenaars, bewoners en eigenaren van het huis en hun buurvrouw, mevrouw Brounen, leidden ertoe dat het oorspronkelijke kruisje vervangen kon worden door een ander kruis, groter en beter passend bij de zijmuur van het huis. Ook hier gaf voorzitter Math van Sprakelaar een korte historische schets van het kruis, dat er sinds halverwege de vorige eeuw hangt. Er werden enige Marialiederen gezongen en ondergetekende bedankte als secretaris van de werkgroep iedereen die heeft bijgedragen aan de totstandkoming van dit kruis, inclusief alle aanwezigen bij deze inzegening. En, net zoals bij Huize De Dael werden we daarna getrakteerd op een kop koffie en een wafel, aangeboden door de bewoners.

Gevelkruisje Pingerweg no 6.

Het is een houten kruisje in vlieger model uitvoering met een mooi klein corpus. Het eerste kruisje werd hier bevestigd door de familie Mennes, de bewoners van dit pand.

De latere bewoners, de families Gevers en Maurits hebben dit kruis altijd goed verzorgd. Ook 'Kale Sjang' (dhr. Ramakers) verzorgde dit kruisje prima en toen het huis in handen kwam van een kleindochter van de familie Mennes was de cirkel eigenlijk weer rond. In 1996 kocht de familie Morel dit pand en verkocht het in 2016 aan de huidige bewoners de familie Smolenaars. Het was deze familie die opdracht gaf om het kruisje te vernieuwen.

Chris Willems

Binnenkort hoopt de Werkgroep nog twee kruisen te Nuth te plaatsen op twee nieuwe locaties in goed overleg met de Gemeente Nuth en de omwonenden.... Daarover later meer!

Inzegening Franciscuskapelletje in Ohé en Laak

tekst: Lei Peeters / foto's: Jac Hannen

Ohé en Laak is de kleinste kern in de gemeente Maasgouw en telt ongeveer 900 inwoners. In de kern Laak staat al sinds 1896 de huidige Sint-Annakapel. 122 Jaar later nam Marcel Wensveen het initiatief om op de hoek Contelmostraat en Prior Gielenstraat een nieuwe kapel te bouwen in de kern Ohé. Deze kapel is opgedragen aan de Heilige Franciscus van Assisi. Hij is de stichter van de kloosterorde van de franciscanen of minderbroeders. Na een onstuimige jeugd kwam hij tot inkeer en werd diep getroffen door het leed van de melaatsen.

De naamdag of gedenk-dag van Sint Franciscus staat bekend als Wereldierendag en wordt gevierd op 4 oktober. Hij wordt beschouwd als patroonheilige van de dieren. Het kapelletje is gebouwd om aandacht te vragen en te geven aan alle dieren en de wereld eromheen. Met name de laatste jaren wordt het steeds duidelijker dat de dieren het zwaar hebben en klimaatverandering niet langer een woord is maar ook daadwerkelijk plaatsvindt.

De initiatiefnemer van de kapel had de kinderen uit Ohé en Laak en Stevensweert uitgenodigd om samen met hun eigen huisdier naar de inzegening te komen.

Na een welkomstwoord door pastoor Creemers vertelde hij dat Franciscus aan het einde van zijn leven een Zonnelied heeft geschreven. Dit is een lofzang van God om Zijn schepselen. Na een voordracht van het Zonnelied werd het beeld van Sint Franciscus en diens kapel alsook alle aanwezigen en de meegebrachte huisdieren gezegend.

Twée kerkhoven in Slenaken en andere bezienswaardigheden

tekst: Hay van Boekhold / foto's: Chris Willems en Sander van Daal

Het oude kerkhof.

Het werkterrein van de stichting is normaliter weg-, veldkruisen en kapellen. Waarom dan een artikel over de kerkhoven in Slenaken? Op beide kerkhoven staan een aantal kruisen die geen grafkruis (meer) zijn en vallen dus binnen onze doelstelling. Graag wil ik deze kruisen onder uw aandacht brengen omdat ze zeer de moeite waard zijn om te bekijken. Zoals u in de titel gezien heeft, worden ook een aantal andere zaken vermeld, die interessant kunnen zijn. We beginnen met een blik op de torenspits van de H.-Remigiuskerk, geen kruis, geen haan maar een zon als teken van overwinning op het kapittel van St. Maartensvoeren (België). De parochie Slenaken heeft zich afgesplitst van de moederkerk in St. Maartensvoeren in 1793 bij de inzegening van de nieuwe kerk in Slenaken.

Het oude kerkhof ligt links, rechts en aan de voorkant van de H.-Remigi-

uskerk. Volgens de website www.online-begraafplaatsen.nl zijn er 50 personen begraven; inventarisatie op het kerkhof in Slenaken levert de volgende gegevens op:

9 kruisen uit Naamse steen,
18 grafzerken,
6 gietijzeren grafkruisen,
1 missiekruis,
1 beeld en
19 gietijzeren kruisen die geen grafkruis zijn.

Links van de kerk werd in principe de geestelijkheid begraven (3 grafzerken van geestelijken gevonden!). Echter niet alle geestelijken die in Slenaken gewerkt hebben, zijn hier overleden en begraven. Het valt direct op dat een groot aantal gietijzeren kruisen aan de voorkant staan. Zo ook een Heilig Hartbeeld dat op 21 november 1941 is aangeleverd en uit witte Pierre de Lens, Franse kalksteen, gemaakt door Jean Weerts uit Maastricht. I.v.m. een grondoverdracht in de tachtiger jaren met de Gemeente

Wittem is het beeld verplaatst van de noordoostzijde van het kerkhof naar de huidige plaats.

Links van de kerk staan twee gietijzeren kruisen en aan de voorzijde rechts staat één gietijzeren kruis enigszins verscholen achter de ro-dodendron. Echter de totale groep van 25 gietijzeren kruisen met de vele symbolen zijn zeer de moeite waard om naar te gaan kijken. Zo staan er vaak figuren onder aan het kruis en aan de drie uiteinden van het kruis staan soms afbeeldingen, bijvoorbeeld symbolen van evangelisten. De open plekken die ontstonden door het ruimen van graven, werden opgevuld met gietijzeren kruisen en de zeer oude stenen kruisen van Naamse hardsteen zijn nooit verwijderd. Wijlen Pastoor Dr. Leon Crombach (overleden 6 september 2007 op 86-jarige leeftijd) was een verwoed liefhebber van kruisen en op zijn initiatief zijn de nodige kruisen verzameld voor de kerkhoven en de pastorie en o.a. geplaatst naast de

bestaande gietijzeren grafkruisen. Zo kreeg het kerkhof een mooier aanzien. Eén gietijzeren kruis heeft een identieke voor- en achterkant. Alle 25 gietijzeren kruisen op het kerkhof zijn onlangs opnieuw in de verf gezet en zien er dan ook weer prachtig uit.

Tegen de linker zijkant van de H. Remigiuskerk staat een missiekruis uit 1856.

Helaas is de muurschildering achter het missiekruis niet meer goed te zien. Toen enkele jaren geleden de onderkant van het missiekruis vrij gemaakt werd voor onderhoud, bleek dit kruis ondersteund te worden door een oud grafkruis uit 1667. Dr. Godfried Egelie maakt in het wandelboekje "Doorkruist Krijtland" uit 1996 op pagina 36 de volgende vermelding over dit Missiekruis: "Het kruis staat op een verzonken oud stenen grafteken". Het uitgegraven kruis in 2009 was het voormalige grafkruis van Maria Hagelsteyn en is aan de voorkant van de kerk herplaatst. De tekst op dit kruis is niet goed leesbaar en is door bovengenoemde website als een grafkruis opgenomen maar nu kent u de achtergrond van dit kruis. Links van het missiekruis is het graf van wijlen pastoor Dr. Leon Crombach. De grafsteen is gemaakt door

frater Leo Disch van de abdij St. Benedictusberg in Mamelis. Nog iets verder naar links, om de hoek, komt een afvoer uit de kerkmuur waar wijwater kan worden afgevoerd in de gewijde grond van het kerkhof. Rechts van de kerk was vroeger een klein stukje ongewijde grond waar doodgeboren kinderen begraven werden.

Verder staat ook 1 gietijzeren kruis in de voortuin en een stenen kruis boven de nis in de buitenmuur van de pastorie (Dorpsstraat 12).

Het nieuwe kerkhof

In 1943 heeft het kerkbestuur grond kunnen verwerven omdat de weduwe Rameekers-Wouters de grond ter beschikking stelde achter de in 1935 gebouwde Lourdesgrot aan de voet van de Loorberg. Deze grot is gebouwd tijdens de ambtsperiode van pastoor Th. H. Schrijen, de oprichter van de Limburgse Bedevaart naar Lourdes. Bij deze grot

wordt jaarlijks op Hemelvaartsdag (bij goed weer!) de Heilige Mis opdragen.

Er is door de Stichting Kruisen en Kapellen Parochie Slenaken een kruis geplaatst tegenover de grot, ter nagedachtenis aan de ambtsperiode (van 1962 tot 2007) van pastoor Dr. Leon Crombach in Slenaken. Het kruis is na de H. Mis op Hemelvaartsdag in 2008 ingezegend door zijn opvolger pastoor Rick van den Berg.

De Stichting heeft dit kruis gekregen van de Heemkundekring "Sankt-Tolbert" uit Vaals. Het kruis is aan de onderkant verlengt, ingrijpend gerestaureerd en van een gedenksteen voorzien.

Op het kerkhof staat een muur met overkapping en een kruis tegen de muur. Dit kruis staat op een plaats waar Christus een goed overzicht heeft over dit deel van het kerkhof. Het kerkhof is in de loop der tijd steeds verder uitgebreid. Pastoor Crombach vond dat er een geschikt kruis moest komen op de plaats waar afscheid genomen kon worden van de overledene. Hiervoor is in 2006 een kruis geplaatst. Op de sokkel is een plaquette aangebracht met de tekst: "Meménto, homo, quia pulvis es, et in púlverem revertéris." en de vertaling "Gedenk o mens, dat gij stof zijt, en tot stof zult wederkeren. Gen. 3.19."

In het nieuwste gedeelte van het kerkhof ligt het graf van Jef Lemmens, lange tijd eigenaar van de H. Hartkapel in Beutenaken. Deze kapel is afgebeeld op zijn grafsteen. Er staat één gietijzeren grafkruis op het nieuwe kerkhof.

Bezienswaardigheden

Een bezoek aan de H. Remigiuskerk zelf en het Kerkelijk Museum Slenaken in de kelder van de Pastorie is ook aan te bevelen. Informeer wel vooraf naar de openingstijden. Verder staan in de kern Slenaken drie kapellen en de drie buurtschappen bezitten ook nog ieder één kapel. Ook deze 6 kapellen hebben elk hun bezienswaardigheden. Weg- en veldkruisen (ook verschillende gietijzeren kruisen) staan er velen in en rond de kern en de buurtschappen. In totaal staan er ca. 67 religieuze objecten in dit gebied. Zie hiervoor www.veldkruis.nl.

In 2012 is het boekwerkje (zie bronvermelding 2.) uitgegeven met een wandelroute als bijlage langs een aantal van deze kruisen en kapellen.

Tijdens de kerstperiode staan er in het Heuvelland, dus ook in Slenaken!, veel kerststallen opgesteld die met behulp van een routebeschrijving bezocht kunnen worden. Veel kerststallen staan bij (horeca) ondernemers. (Voor meer informatie zie: www.kribkes.nl)

Een ander oud gebruik is de jaarlijkse bedevaart van Slenaken naar Moresnet Chapelle die dit jaar begin september voor de 150ste keer heeft plaatsgevonden.

Het klooster Hoogcruts lag tot de gemeentelijke herindeling in 1982 in de twee gemeentes Noorbeek en Slenaken. Nu valt het gehucht Hoogcruts onder de gemeente Eijsden-Margraten. Bij de brand in 1979 is het klooster zwaar beschadigd en nadien verder in verval geraakt door de weersinvloeden. Het door het Limburgs Landschap aangekochte klooster wordt nu gerestaureerd en daarbij is een timpaan boven de ingang van de kapel herplaatst en het ontbrekend stuk is toegevoegd. De heer Drs. L.J.M. Melchior uit Schey heeft daar een belangrijke rol bij gespeeld. Hij kon de plaats aanwijzen waar een gedeelte van de timpaan onder de grond lag. Tevens had hij een foto met de tekst die op de timpaan stond en kon het ontbrekend stuk aangevuld worden door frater Leo Disch.

Het kruis op de dichtgemetselde poort in de kloostermuur langs de doorgaande weg is gerestaureerd en teruggeplaatst.

Helaas is een van de bezienswaardigheden niet toegankelijk, de slijp-

steen waar vuurstenen voorwerpen werden geslepen langs de Gulp ligt in het stiltegebied van Slenaken. Op internet zijn wel vele foto's van deze slijpsteen te vinden. Wel is hier in het verleden een kruis geplaatst tegen een boom maar is dus niet te bezichtigen.

Bronnen:

1. Bertrand, Cor: Drie eeuwen Sint Remigius-Parochie Slenaken. Drukkerij Thoma, Vaals, 1976, 23 p.
2. Elmbt, M.J.A. van e.a. : Religieus erfgoed Slenaken met de geschiedenis van haar kerk. Compres Media System Maastricht. 2012, 35 p. Losse bijlage: Wandeling langs wegkruisen, kapellen en monumenten in Slenaken,
3. Egelie, Dr. Godfried, Doorkruist Krijtland, Kiwanis Club Heerlen - Maastricht, 1995, 60 p.

De Lieve Vrouwkes van Limburg (16)

Onze Lieve Vrouw van Stein

Op het Keereind bij Stein aan de Maas, vlakbij de ruïnes van het oude kasteel, ligt een oude Mariakapel. Reeds in 1400 was deze kapel bekend en een der machtige heeren van Stein moet dit kleine heiligdom nog wel gesticht hebben. De strijd was soms zóó fel, de reizen zóó gevaarlijk en het water wies zóó hoog. Ook machtige heeren hadden bescherming nodig en Maria was hun lief. Toch schijnt deze kapel oorspronkelijk toegewijd te zijn aan de Iersche heiligen Richard en Kilian. Maar hoe is het gegaan met menig veldkruis of veldkapel? Omdat ze van niemand zijn, maar ook weer van iedereen, werden ze voor en na bouwvallig en uitgeleefd als oude boomen en vielen op zekeren dag in elkaar.

Ook de eeuwenoude kapel van Stein kwam in verval, maar werd in 1760 gelukkig opnieuw herbouwd en nu aan Maria toegewijd. "Maria in den nood" zoo is Haar titel, maar niet zonder reden. Want ook over het oude land van Stein kwamen de vreemde soldaten om vrijheid te brengen en dwang

op te leggen aan het vrome volk. Toen in die bange dagen, toen de pastoor van Stein moest vluchten, werd deze kapel, nu de kerk gesloten werd, een toevluchtsoord bij "Maria in den nood". Hier onder Moeders oogen kwam des nachts de oude Herder zijn schaapjes vergaderen en troosten. Hier doopte hij menig kind en reikte de eerste H. Communie uit aan menig schuldeloos kind. Méér dan ooit werd na het overdrijven der stromen de kapel met Maria's beeld bezocht. Meer dan ooit kwamen de vereerders weer danken en vragen, en de muren vol ex-voto's verkondigden luide Maria's goedheid en macht.

Wel verviel de kapel, maar de Mariadevotie leefde op. Wel werd om 1900 het dak afgerukt door den storm, maar des te vuriger verlangde men behoud en herstel. In 1937 werd de kapel geheel hersteld en zo toont ook het land van Stein, dat deze tijd in het teeken van Maria wil staan.

Het Mariabeeld werd gekleed, met scepter en kroon versierd en het goede volk van Stein kent geen kapel zóó schoon als de hunne, geen Mariabeeld zóó droevig en lief.

Maria in den nood te Stein zal steeds onze redding zijn!

De huidige Mariakapel verving in 1760 een bouwvallig geworden kapel, die was toegewijd aan de H. Richardus. Deze kapel was in opdracht van de kasteelheer gebouwd op een hoge heuvelrug langs de Maas, in de buurt van het kasteel, in het buurtschap Keerend. De kapel was onafhankelijk van de parochiekerk in Stein en werd bediend door een rector die een eigen beneficie bezat. In de zeventiende eeuw was de kapel toegewijd aan de H.H. Richardus en Kilianus en gezellen. Al in 1647 werd melding gemaakt van bouwvalligheid van de kapel en in 1661 verviel de zelfstandigheid en kwamen de goederen onder verantwoordelijkheid van de pastoors van Stein. Eén van hen, Willem Hubens, liet de kapel in 1760 vervangen door nieuwbouw uit speklagen van veldbrandstenen afgewisseld met mergelbanden. De nieuwe kapel werd toegewijd aan Maria. Dit jaartal en verwijzingen naar restauraties komen terug in diverse gevelstenen met chronogrammen. Boven de ingang zijn twee sierstenen aangebracht met de chronogrammen: 'es eXorta o tU beLLa totl MUnDo sUa-VIs steLLa VIVa paX In-trantlbUs' (1760; Gij zijt opgegaan, o heerlijke, voor heel de wereld aantrekkelijke, schitterende Ster; vrede aan hen die (hier) binnengaan) en 'reLICta CeCIDI spLenDiDa orlor' (1905, Verwaarloosd ben ik neergestort, luisterrijk sta ik op). In de oostmuur bevindt zich een gevelsteen met Christus aan het kruis geflankeerd door Maria en Johannes. Onder dit reliëf staat het chronogram: 'eCCe reparat saLUteM DeUs' (1760, Zie, God herstelt ons heil).

In de loop van de negentiende eeuw lijkt de belangstelling voor de kapel en de devotie te zijn verflauwd, aangezien de kapel weer in verval raakte. Op een gegeven moment stortte zelfs het dak in. Pastoor Portz nam in de jaren 1904-1905 het initiatief de kapel te laten herstellen. Het

werk werd door aannemer Jean Lemmens uit Beek uitgevoerd. In 1936 volgde een nieuwe restauratie. Er werd een nieuw altaar gemaakt terwijl de oude, rijk gedecoreerde communiebank uit de parochiekerk er een plaats had gekregen. Het Mariabeeld is ruim een meter hoog en stamt waarschijnlijk uit de tweede helft van de 18e eeuw. Het is een staakbeeld waarvan alleen het bovenstuk en het afzonderlijk toegevoegde Kind op haar linkerarm in gips zijn gevormd. Het is een aankleedbeeld van meet af aan en niet zoals de Sterre der Zee een bestaand beeld dat later werd aangekleed. Het beeld werd in 1938 gerestaureerd in het beeldhouwatelier Ramakers te Geleen, en vervolgens gekroond met zwaar vergulde houten kronen en voorzien van een vergulde wereldbol met kruis en een scepter. De houten kronen en scepter zijn later vervangen door verguld zilveren exemplaren. Het beeld kreeg weer een blauwe mantel van zijde. Door de restauratie werd een stuk oude geschiedenis van Stein aan de vergetelheid is onttrokken. Dit was te danken aan de ijverige zorgen van pater Munsters van het Mis-siehuus. Op 29 mei 1938 werd het Mariabeeld in processie naar de nieuw ingezegende kapel gedragen en daar geïntoniseerd. De kapel werd ingezegend onder de titel 'Maria in de Nood'. De Mariadevotie nam vervolgens sterk toe. De ver-eerders kwamen alleen, maar ook

groepsgewijs in processie vanuit Stein en de omliggende dorpen naar de kapel voor noveengebied, vooral bij ziekte en bij bijzondere noden. Vooral tijdens de Tweede Wereldoorlog was de toeloop groot. De fraaie ligging van de kapel aan een drukke wandel- en fietsroute lokt nog steeds veel bezoekers naar de kapel en er worden nog novenen gehouden voor ernstig zieken.

LD 28 mei 1938 en <https://www.meertens.knaw.nl/bedevaart/bol/plaats/727>

Gedachteniskruis mét het verhaal erbij in Wijlre

door Chris Willems en Wim Clout

Toch wel zo prettig voor de passant: een gedachteniskruis mét het verhaal erbij!

Het staat in de omgeving van Wijlre, bij een bijzonder fraaie, monumentale hoeve (hof), "de Berghäöf" geheten, 'n idylle. Op een heuvel, gekend, gevreesd in de wielerwereld, want aan de ene kant heet op

opgang "Keutenberg" en de andere kant start vanuit het gehucht Stokhem "de Dodeman".

Het is een stenen kruis, zonder corpus, ter nagedachtenis aan een jonge man, de zeventienjarige Joannes Bastings. Het was een noodlottig bedrijfsongeval, zoals het opschrift vermeldt (zie foto).

Het kruis is er onlangs geplaatst: in juni 2018.

Wellicht is zo'n opschrift een aansporing voor al wie dat oude gebruik nog niet vergeten is even een "kruuske" te maken, voor Jan Bastings, voor de eigen dierbaren, voor jezelf (om daarna aan de gevaarlijke afdaling te beginnen).

Kruisen en kapellen van blijvende waarde in de (Limburgse) geschiedenis

Op 30 september jl. werd in het Limburgs Museum in Venlo de aftrap van de Maand van de Geschiedenis gegeven.

Het thema van de maand oktober is dit jaar *Opstand*. Binnen de kaders van dit thema werden er lezingen verzorgd.

De gouverneur van de provincie Limburg, Drs. Theo Bovens verzorgde er een interessante geschiedenisquiz.

De Stichting kruisen en kapellen in Limburg is als overkoepelende organisatie sinds 1954 actief betrokken bij de zorg voor kruisen en kapellen in Limburg.

De stichting adviseert op het gebied van restauratie en onderhoud, alsmede bij het oprichten van kruisen en kapellen.

Vanwege deze achtergrond werd ook aan onze stichting de gelegenheid geboden om zich te presenteren tijdens deze middag. Daar werd dankbaar gebruik van gemaakt.

De heren Lei Peeters (vergezeld door zijn echtgenote) en Jos Backbier (bestuursleden) waren namens de SKKL aanwezig met tijdschriften, boeken, ansichtkaarten en folders om de bezoekers te informeren.

Kruis in Cadier en Keer behangen met kruisjes en rozenkransen

De redactie bereikte het volgende bericht:

“Gisteren (29 juli 2018, toevoeging redactie) tijdens een wandeling kwam ik in Cadier en Keer langs een kruisbeeld. Dit kruisbeeld was behangen met 2 rozenkransen en een zevental kruisbeelden. Er was een begeleidend karton bij waarop in het engels stond geschreven dat diegene eerst christen was, maar nu moslim en hij of zij wilde deze christelijke beeltenissen niet in de prullenbak doen. Wij wisten niet wat we hier mee moesten doen. Ik heb pastoor D. (naam bekend bij de redactie) gecontacteerd en hij verwees mij naar uw stichting. Graag willen zowel de andere passanten en ik op de hoogte gehouden worden wat u hiervan vindt en wat u eventueel gaat doen. Ook willen wij graag weten wat wij mogelijkwijs hadden kunnen doen. Wij waren erg onder de indruk. Met vriendelijke groet, M.J.” (naam bekend bij redactie)

Het bewuste kruis staat aan de Gruisveldweg.

Ondertussen zijn we alweer enige tijd verder en kunnen we u laten weten dat onbekenden (althans voor de eerste vinder en voor ons) zich daags erna al hadden ontfermd over de aangetroffen devotionalia. We hebben niet kunnen achterhalen wie dit was en vooral niet wat ermee gebeurd is.

Laten we hopen dat de vinder er respectvol mee is omgegaan, mede vanwege het feit dat degene die niet alles zo maar wilde weggooien zelf uit piëteit gehandeld heeft.

Laat ons 'ns weten (via ons mailadres skkl@bisdom-roermond.nl) hoe u gehandeld zou hebben; bij voorbaat onze dank, ook namens M.J.

Wim Clout

Op de foto Lei Peeters achter de stand van de SKKL. De foto is genomen door Jos Backbier

Wegkruis Houthem gerestaureerd

Door Werkgroep Kruisen en Kapellen Valkenburg

Mevrouw Trix Frissen-Backbier van de 'Vroenhof' bleek gedetailleerd geïnformeerd te zijn over de geschiedenis van dit kruis, dat een familie-erfstuk is. Genoemd object blijkt afkomstig te zijn van het graf van de beide grootouders van haar echtgenoot, wijlen Pierre K.G.Frissen, die in 2015 op 75-jarige leeftijd is overleden.

Zijn grootvader Johannes Hubertus Frissen, geboren in 1864 en overleden in 1925, alsmede diens echtgenote Anna Maria Frissen-Vaessen, geboren in 1871 en overleden in 1938, waren begraven in het familiegraf op het kerkhof van de parochie St.Gerlach.

Een van de kruisen, die afgelopen zomerseizoen door de werkgroep zijn gerestaureerd, is het kruis dat staat in het verlengde van de Vauwerstraat te Houthem. Voor de aanleg van de autosnelweg A79 in de jaren 80 van de vorige eeuw was de Vauwerstraat een pad voor boerenkarren, dat zich hogerop links- en rechtsaf splitste. Aan de linkerzijde stond voordien een veldkruis, dat na de aanleg van genoemde autosnelweg met viaduct ongeveer 100 meter hogerop verplaatst werd, zijnde de huidige locatie.

Kennelijk door verlopen grafrechten werd het huidige massief eikenhouten grafkruis rond 2002 door Pierre K.G.Frissen geplaatst op de huidige locatie –ter vervanging van een bestaand veldkruis – waar hij dit tot zijn overlijden in 2015 verzorgd heeft.

Zo'n veldkruis langs de bosrand en weiden lokt kennelijk vandalisme uit. Enige jaren na de plaatsing in 2002 werd de corpus ontvreemd. Vervolgens werd het kruis voorzien

van een corpus, afkomstig van het graf van de oudste zoon van het echtpaar. Ook deze werd vernield in 2017 of 2018. De huidige corpus is afkomstig van de werkgroep en ook door hen bevestigd op de huidige plek. Zoals vermeld is dit veldkruis recentelijk gerestaureerd door de werkgroep. Het houtwerk (massief eiken) bleek in uitstekende staat te verkeren. Na het blank schuren is het kruis meermaals grondig gelakt met extreem weerbestendige verf en zijn bovenaan het kruis de letters I.N.R.I. aangebracht door schilder Jean Spronck. Het nieuwe H.P.L.- bordje van Trespa is in samenwerking met mevrouw Trix Frissen-Backbier voorzien van de spreuk: "Doe goed en zie niet om", zijnde het motto van de Heiligdomsvaart 2018 te Maastricht.

OPROEP

De parochie H. Martinus in **Beegden** is op zoek naar een voormalig grafkruis.

Dit kruis zal – na een eventuele restauratie – geplaatst worden op een nog aan te leggen strooiveld op het parochiekerkhof. Alle aanbiedingen zijn welkom.

Gaarne contact opnemen met Lei Peeters (0475-551515).

RECTIFICATIE

In het vorige nummer 80 van dit tijdschrift werd een artikel gewijd aan Hubertuskapelletjes in Maasgouw. In dit artikel zijn enkele onjuistheden vermeld. Zo wordt melding gemaakt van mevrouw Tony Joosen, terwijl dit dient te zijn de heer Tony Joosen. Ook werden er in hetzelfde artikel enkele foto's geplaatst waarbij werd vermeld dat deze door mw. E. Geelen zouden zijn gemaakt. Dit berust op een misverstand.

Op pag.21: bij de foto tgv inzegening kruis Hillenraad is per abuis de naam vermeld "gravin E. Wolff-Metternich"; dit moet zijn: mw. Anastasia de Guerre - de Marchant et d'Ansembourg.

AANDACHTSGEBIEDEN BESTUURSLEDEN

Onze stichting Kruisen en Kapellen in Limburg telt 12 bestuursleden. Behalve de voorzitter hebben alle bestuursleden hun "aandachtsgebied" in portefeuille. U kunt voor vragen opmerkingen en raad terecht bij het bestuurslid dat voor uw plaats verantwoordelijk is. Stuur bij voorkeur een e-mail zodat uw vraag of opmerking goed gedocumenteerd is en vastligt.

Voorzitter:

Matheu Bemelmans

tel: 0475 38 68 91

e-mail: skkl@bisdom-roermond.nl

Regio Noord-Limburg			
Mook en Middelaar, Gennepe, Bergen, Venray	Koos Swinkels	0478 58 46 31	koos.swinkels@gmail.com
Horst aan de Maas	Jos Jenniskens, <i>secretaris en penningmeester</i>	077 39 82 948	josjenniskens@home.nl
Peel en Maas	Vacant		
Beesel, Venlo	Wim van Diepen	077 47 51 987	wimvandiepen@home.nl
Regio Midden-Limburg			
Roerdalen, Roermond	Wim Clout, <i>vice-voorzitter, redacteur</i>	0475 31 12 92	wimclout17@gmail.com
Nederweert, Weert	Alfons Bruekers	06 2237 1484	abruekers@hetnet.nl
Leudal	Jos Backbier	0475 44 03 30	j.backbier@home.nl
Maasgouw, Echt-Susteren	Lei Peeters	0475 55 15 15	leo.peeters@planet.nl
Regio Westelijke Mijnstreek			
Nuth, Schinnen, Valkenburg aan de Geul, Onderbanken	Sander van Daal, <i>redacteur</i>	06 2519 0455	sc.van.daal@gmail.com
Sittard – Geleen, Stein, Beek	Peer Boselie	046 45 82 207	peer.boselie@gmail.com
Regio Heuvelland			
Maastricht, Meerssen	Toon Jenniskens	043 34 76 206	toon.jenniskens@ziggo.nl
Gulpen-Wittem, Voerendaal	Chris Willems	045 57 51 390	chr-willems@ziggo.nl
Eijsden-Margraten, Vaals	Hay van Boekhold	043 45 73 378	yahvanb@gmail.com
Regio Parkstad			
Heerlen	Vacant		
Brunssum, Kerkrade, Landgraaf, Simpelveld	Vacant		

***‘Bij een huizeke
zullen wij rusten’***

***Zo zingen we
in een bekend
kerstlied.***

***Langs de
Limburgse wegen
staan veel
‘heilige huizekes’,
waar voorbijgangers
even halt houden
om te rusten,
om te bidden
of om gewoon
even stil te zitten.***

***Dat op zulke
momenten
in hun harten
iets mag gaan
schijnen
van het Licht
dat het Kerstkind
ons is komen brengen.***

***Zalig Kerstfeest
en een
Voorspoedig 2019***

